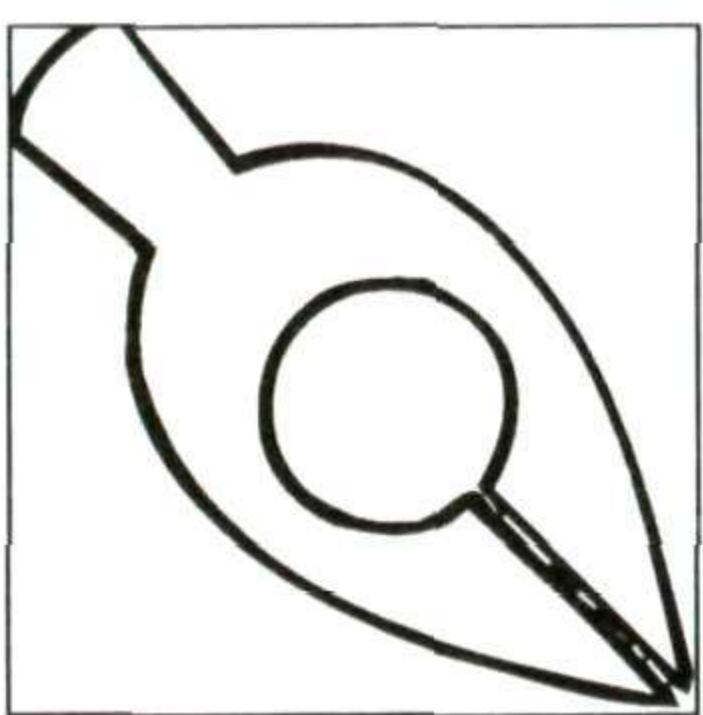

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Χθές και σήμερα

■ Της Ρωξάνης Φέσσα (*)

Ομολογώ ότι αισθάνομαι κάπως παράξενα να βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σε ομιλητές, όλους ιατρούς και σε ένα ακροατήριο που ανήκει ως επί το πλείστον στον ιατρικό κόσμο.

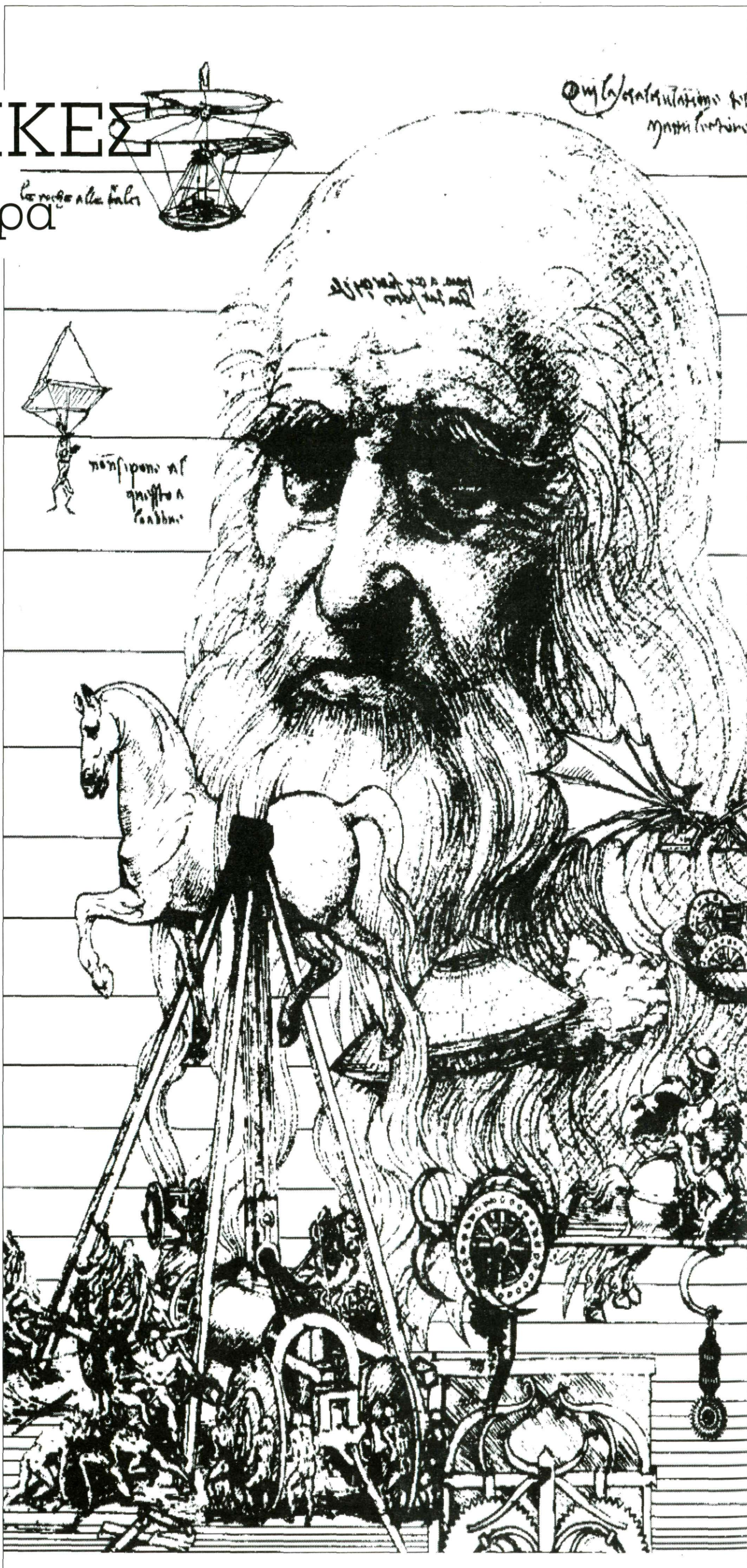
Θα έλεγα ότι δεν έχω θέση εδώ, αν δεν υπήρχε ο συνδυετικός κρίκος μεταξύ ιατρών και βιβλιοθηκών, ο Σωτήρης Παπασταμάτης του οποίου τη μνήμη τιμάμε σήμερα. Ο Σωτήρης Παπασταμάτης που πίστεψε στον πρωταρχικό ρόλο της βιβλιοθήκης για την εκπαίδευση και την ενημέρωση του ιατρού και που πολλά προσέφερε στην Ελληνική Ιατρική Βιβλιοθήκη. Αλλά, ας δούμε τα πράγματα από την αρχή.

Αμέσως μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο Σωτήρης Παπασταμάτης παίρνει από το Βρετανικό Συμβούλιο μια υποτροφία και φεύγει για την Αγγλία για μεταπτυχιακές σπουδές.

Ο νέος ιατρός που πάντα αγαπούσε το βιβλίο και το διάβασμα, γνωρίζει τις αγγλικές βιβλιοθήκες και εντυπωσιάζεται από την οργάνωσή τους και από τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Βλέπει ότι χωρίς καλά οργανωμένες βιβλιοθήκες δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική ιατρική εκπαίδευση, και όταν αργότερα επέστρεψε στην Ελλάδα, εκτός από την εκπαίδευση και μετεκπαίδευση των ιατρών έβαλε σα σκοπό του να προωθήσει και το θεσμό της ιατρικής βιβλιοθήκης.

Γνωστοί είναι, στον ιατρικό και βιβλιοθηκονομικό κόσμο οι αγώνες του για τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό των ιατρικών βιβλιοθηκών. Το 1967 στο Γενικό Κρατικό, όπου εργάζεται, φτιάχνει τη βιβλιοθήκη του νοσοκομείου. Στον Ευαγγελισμό αργότερα, δείχνει συνεχές ενδιαφέρον για τη βιβλιοθήκη και οργανώνει, για τους ειδικευόμενους ιατρούς, σύστημα εκμάθησης της χρήσης της βιβλιοθήκης.

Το τελικό μεγάλο του όνειρο ήταν η δημιουργία μιας μεγάλης ιατρικής βιβλιοθήκης. Τη φανταζόταν σαν την Κεντρική Ιατρική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, όπου θα συγκεντρωνόταν μια σημαντική συλλογή βιβλίων, περιοδικών και άλλου έντυπου και μη υλικού. Μια βιβλιοθήκη που θα συντόνιζε τις εργασίες των άλλων ιατρικών βιβλιοθηκών και που με απευθείας σύνδεση με τις άλλες βιβλιοθήκες της Ελλάδας και του εξωτερικού θα μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες για πληροφόρηση των ιατρών και άλλων

* Η. Ρ. Φέσσα είναι βιβλιοθηκονόμος

βιοϊατρικών επαγγελμάτων της χώρας. Ακόμη η βιβλιοθήκη αυτή θα αναλάμβανε την έκδοση ιατρικής βιβλιογραφίας, αναδρομικής και τρέχουσας. Συγχρόνως, έχοντας σαν πρότυπο τη βιβλιοθήκη της Royal Society of Medicine, σκεπτόταν ότι θα ήταν σκόπιμο, στο ίδιο κτίριο να στεγαστούν και τα γραφεία των Ελληνικών Ιατρικών Εταιρειών. Πίστευε ότι αυτή η συγκατοίκηση, θα έφερε τους ιατρούς πιο κοντά στα βιβλία και θα έδινε συγχρόνως ζωή στη βιβλιοθήκη. Με αυτό τον τρόπο συνδύαζε τα μεγάλα του ενδιαφέροντα: την Ιατρική Εταιρεία Αθηνών, την Ιατρική Εκπαίδευση και την Ιατρική Βιβλιοθήκη.

Το σχέδιό του αυτό το κινήγησε με αισιοδοξία και κέφι. Θυμάμαι σαν τώρα όταν συνεδριάζαμε, μια μικτή ομάδα, ο ιατρός Νίκος Τζαμουράνης και οι βιβλιοθηκάριοι Ζέτα Σιούγα και Κατερίνα Θανοπούλου, με τι ενθουσιασμό μας έφερε το πρώτο σχέδιο του καταστατικού, που είχε επεξεργαστεί με φίλο δικηγόρο. Τις πληροφορίες, τεχνικές και άλλες που μας έφερε μετά από συνεργασία με φίλο αρχιτέκτονα. Ακόμα τις πρώτες ελπίδες για την ύπαρξη ενός κάποιου δωρητή. Και ο δωρητής βρέθηκε και τα σχέδια συνεχίστηκαν, αλλά δυστυχώς η μοίρα δεν θέλησε να μπορέσει ο Παπασταμάτης να δει το σχέδιό του να προχωρεί και κάποτε να ολοκληρώνεται.

Για να καταλάβει όμως κανείς καλύτερα το ενδιαφέρον του Σωτήρη Παπασταμάτη για τις βιβλιοθήκες, θάταν νομίζω σκόπιμο να δει σε αδρές γραμμές την ιστορία τους, την εξέλιξή τους και το ρόλο τους στη σύγχρονη ζωή και επιστήμη.

Οι βιβλιοθήκες, αντίθετα από ό,τι είναι γενικότερα γνωστό,

δεν είναι δημιούργημα της εποχής μας. Η αρχή της βιβλιοθήκης όπως και της γραφής ξεκινά με την ιστορία του ανθρώπου.

Μια από τις αιτίες που άρχισε ο άνθρωπος να γράφει ήταν για να διατηρήσει την ανθρώπινη σκέψη και επικοινωνία πέρα από τον ήχο της φωνής και πέρα από τη μνήμη του ανθρώπου. Γι' αυτό είναι απόλυτα πιστευτό ότι πολύ σύντομα αφού άρχισε ο άνθρωπος να γράφει, άρχισε να μαζεύει τα γραπτά του για να τα διατηρήσει.

Αλλά δεν είναι απόψε ο σκοπός μας να δούμε όλη τη μακρόχρονη ιστορία των βιβλιοθηκών, θέμα μας είναι οι ιατρικές βιβλιοθήκες.

Ιατρικές βιβλιοθήκες αναφέρονται από τα πολύ παλιά χρόνια και η αρχαία Ελλάδα που τόσα έδωσε στην ανθρωπότητα και σ' αυτό το πεδίο δεν έμεινε πίσω. Στην Επίδαυρο υπήρξε το μεγαλύτερο κέντρο λατρείας του Ασκληπιού με μια ιατρική σχολή που λειτούργησε περίπου από το 500 π.χ. ως το 100 μ.χ. Εκεί υπήρξε και μια βιβλιοθήκη αφιερωμένη στον Απόλλωνα τον Μαλεάτα και στον Ασκληπιό. Λέει η επιγραφή: "Μαλεάτα και Ασκληπιώ Σωτήρι την βιβλιοθήκην και πάντα τα εν αυτή ανέθηκε..." I.G. IV, G 456 Saec. 11p.

Άλλες ιατρικές σχολές κοντά στους τόπους λατρείας και γιαιτρείας υπήρχαν στην Κώ, στην Κνίδο, στη Ρόδο, στην Αλεξάνδρεια και πιστεύεται ότι όλες είχαν βιβλιοθήκες. Ως προς την Κω σώζονται διάφορες επιγραφές. Ενδιαφέρουσα, νομίζω είναι η πληροφορία που μας μεταδίδει ο Βυζαντινός γραμματικός Τζέτζης: "Εν Κω βιβλιοφύλαξ δε δειχθείς ο Ιπποκράτης. Τα παλαιά των ιατρών ενέπρησε βιβλία και το βι-

ξινόμησης των βιβλίων, μέσα στις δέκα κύριες κατηγορίες περιέλαβε και την ιατρική.

Μέσα στο πέρασμα των αιώνων που ακολουθούν οι βιβλιοθήκες συνεχίζουν την πορεία τους και τις συναντάμε σε όλα τα στάδια της ιστορίας του πολιτισμού.

Σημαντικές υπήρξαν οι βιβλιοθήκες της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και του Βυζαντίου. Στο Βυζάντιο δεν γνωρίζω αν υπήρξαν ιατρικές βιβλιοθήκες, αλλά ίσως μπορούμε να το υποθέσουμε εφόσον είναι γνωστό ότι υπήρξαν Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες για τη χρήση διδασκόντων και διδασκομένων.

Για ένα μεγάλο διάστημα οι βιβλιοθήκες ανθούν κυρίως στα Μοναστήρια, όπου οι καλόγεροι φυλάσσουν, αντιγράφουν και αναπαράγουν χειρόγραφα και έτσι διασώζουν πολλά από τα μεγάλα έργα της αρχαιότητας.

Το 1500 το Πανεπιστήμιο ήταν πια ένας καθιερωμένος θεσμός στην Ευρώπη. Πολλά από αυτά τα Πανεπιστήμια είχαν θεολογική κατεύθυνση

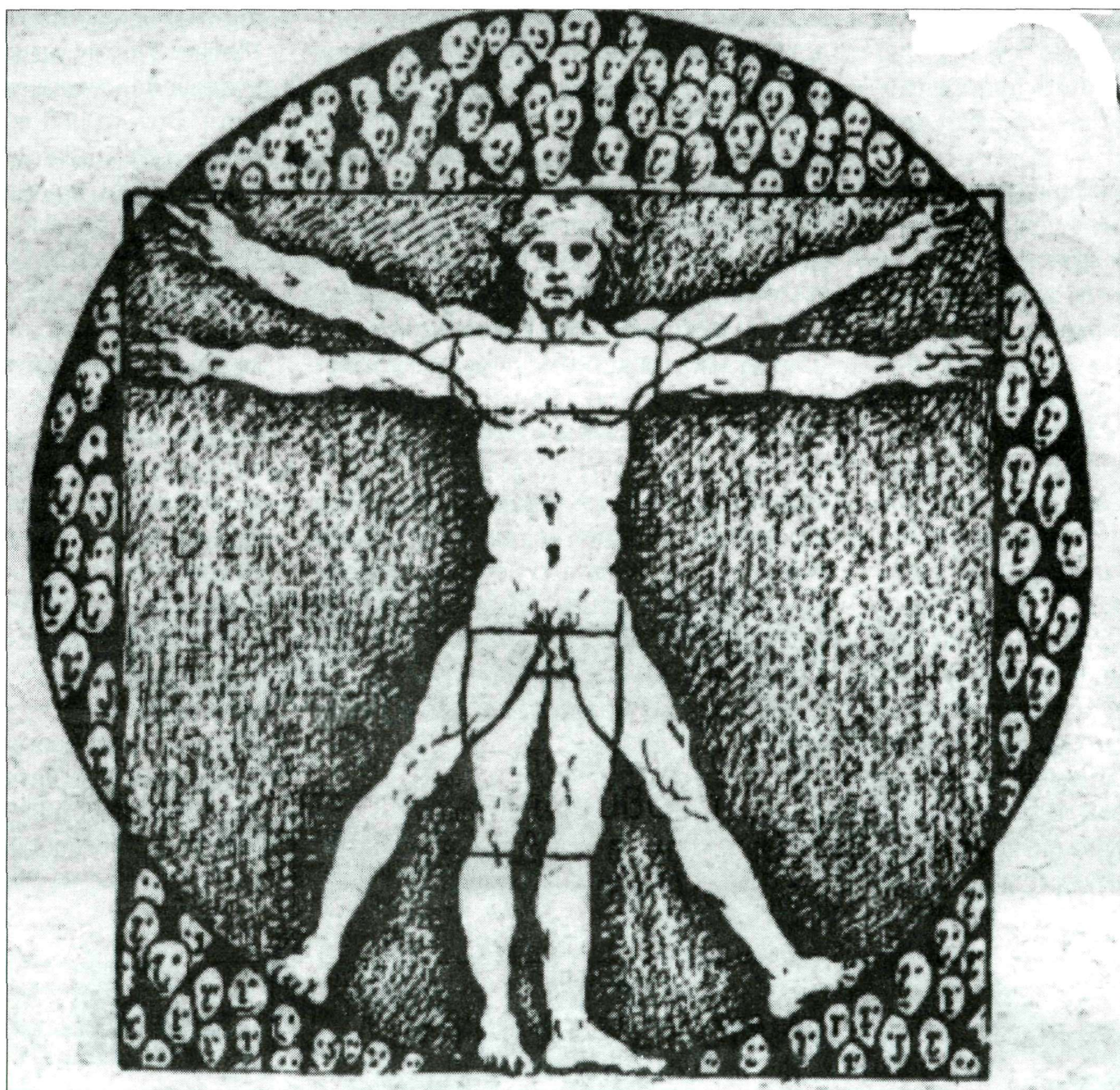
αλλά υπήρχαν και άλλα όπου διδάσκοντο τα νομικά και η ιατρική. Ενδεικτικά αναφέρω ότι η βιβλιοθήκη της Ιατρικής Σχολής του Παρισιού (Bibliothèque de la Faculté de Médecine de Paris) ιδρύθηκε το 1395. Η βιβλιοθήκη αυτή καθιέρωσε να δένει με αλυσίδες τα βιβλία πάνω στα τραπέζια για να μη της τα κλέβουν. Το σύστημα αυτό κράτησε σχεδόν τριακόσια χρόνια.

Πολλοί είναι οι γιατροί που ασχολήθηκαν εκείνα τα χρόνια με το βιβλίο και τις βιβλιοθήκες. Το 1545 ο Γερμανός ιατρός και σοφός Conrad - Gesner έγραψε την πρώτη επιστημονική βιβλιογραφία, που ονόμασε "Bibliotheca Universalis". Το 1759 άνοιξε η βιβλιοθήκη του βρετανικού μουσείου και αναφέρεται ότι οι τρεις πρώτοι διευθυντές ήταν ιατροί.

Τον 17ο, 18ο αιώνα, εποχή του διαφωτισμού οι

άνθρωποι εγκαταλείπουν το παρελθόν σαν πηγή έμπνευσης, κηρύσσουν την αυτονομία της σκέψης και στρέφονται προς την ορθολογική εξήγηση σε όλα τα πεδία της γνώσης. Αυτή η αλλαγή στη σκέψη έστρεψε τον άνθρωπο προς την επιστημονική έρευνα και αρχίζει κάποια διεθνής επιστημονική συνεργασία.

Ιδρύονται πολλές επιστημονικές εταιρείες και οι βιβλιοθήκες πήραν νέα ώθηση. Η εποχή του διαφωτισμού επηρέασε και τους Έλληνες της διασποράς που συνδύασαν την απελευθέρωση από τον τούρκικο ζυγό, με την πνευματική αναγέννηση του Έθνους. Πίστεψαν ότι μαζί με τον αγώνα εναντίον του κατακτητή θα έπρεπε πα-

βλιοφυλάκιον" Tzetzes Ioannis Historiarum Variarum Chiliades VII, 963-65, ed. Th. Kiessling, Repr. Hildersheim, 1963.

Αφού έκαψε ο Ιπποκράτης τα παλιά βιβλία των ιατρών έβαλε τις βάσεις για τη νέα κλινική ιατρική.

Η περίφημη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, η μεγαλύτερη και πλουσιότερη όλου του αρχαίου κόσμου, που συγκέντρωνε όλο τον πλούτο της γνώσης εκείνης της εποχής, είχε μια πλούσια συλλογή ιατρικών βιβλίων.

Ο Καλλίμαχος ο Κυρηναίος, ο ποιητής που υπήρξε βιβλιοθηκάριος της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας και που έφτιαξε τους πίνακες τα-

ζάλληλα να γίνει ένας άλλος αγώνας για την εκπαίδευση των Ελλήνων.

Πολλά ήταν τα βιβλία που τυπώθηκαν τότε με τα χρήματα των εμπορών που ήταν εγκατεστημένοι εκτός Ελλάδας και πολλές οι βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν στη χώρα μας. Ανάμεσα στα βιβλία που ήρθαν τότε στην Ελλάδα πολλά είναι ιατρικά. Για παράδειγμα θα ήθελα να αναφέρω τις Μηλίες όπου ο Άνθιμος Γαζής, ο Κωνσταντάς και ο Φιλιππίδης ήθελαν να δημιουργήσουν μια ανώτερη σχολή για τους Έλληνες - τελικά οι Τούρκοι δεν το επέτρεψαν - ακόμα και σήμερα σώζεται μια καλή συλλογή ιατρικών βιβλίων που ήρθε τότε στην πατρίδα μας για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Το 19ο και αρχές του 20ου αιώνα μπαίνουν οι βάσεις της σύγχρονης βιβλιοθηκονομίας. Η ιατρική βιβλιοθήκη υπάρχει παντού στα Πανεπιστήμια της Ευρώπης. Εντυπωσιακά είναι συχνά τα κτίρια, όπου στεγάζονται και εντυπωσιακές οι συλλογές τους. Σ' αυτή την περίοδο εμφανίζονται και οι πρώτες σημαντικές πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες των ΗΠΑ που με τη ζωντάνια και την ορμή που χαρακτηρίζει τον πέρα από τον Ατλαντικό πολιτισμό, πολύ γρήγορα αναπτύχθηκαν για να μπουν στην παγκόσμια πρωτοπορία.

Πριν από 150 χρόνια περίπου ιδρύθηκε η U.S. National Library of Medicine (στη Bethesda) η μεγαλύτερη ιατρική βιβλιοθήκη του κόσμου που έχει σήμερα στη συλλογή της πάνω από 3.250.000 έντυπα και άλλο υλικό.

Και φθάνουμε στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και θάταν νομίζω ενδιαφέρον να δει κανείς ποια ήταν η μορφή της, και πώς λειτουργούσε. Ήδη τα χρόνια μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η ιατρική βιβλιοθήκη είναι ένας καθιερωμένος θεσμός στα προηγμένα κράτη της Ευρώπης και της Αμερικής. Υπάρχει στα νοσοκομεία και είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στα Πανεπιστήμια. Δεν αποτελεί διακοσμητικό στοιχείο, είναι απαραίτητη για τη σωστή εκπαίδευση και ενημέρωση του ιατρού, ακόμη βασικό εργαλείο για κάθε ερευνητική εργασία. Οι Αμερικάνοι τη θεωρούν τόσο απαραίτητη στην εκπαίδευση ώστε για να εγκρίνουν ένα πανεπιστήμιο, μεταξύ άλλων, θα εξετάσουν και τη βιβλιοθήκη του, τη συλλογή της, την οργάνωσή της και τις υπηρεσίες που προσφέρει. Η ιατρική βιβλιοθήκη

βρίσκεται κοντά στο χώρο της δουλειάς, εύκολα προσιτή σε ό -

λους. Οι ώρες λειτουργίας είναι πολλές - δεν περιορίζονται στις εργάσιμες - συνήθως λειτουργεί ως αργά το βράδυ. Η συλλογή των βιβλίων και περιοδικών είναι καλή, μελετημένη για τις ανάγκες των χρηστών και ενημερώνεται συνεχώς. Τα βιβλία είναι ταξινομημένα κατά θέμα. Ο κατάλογος είναι σε δελτία. Η πρόσβαση στον κατάλογο και στα ράφια είναι ελεύθερη και μπορεί μόνος του ο χρήστης να ψάξει γι' αυτό που τον ενδιαφέρει. Η βιβλιοθήκη είναι δανειστική.

Εκείνη την εποχή αρχίζουν οι πρώτες προσπάθειες για συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών μιας χώρας, με τους συλλογικούς καταλόγους των βιβλίων και περιοδικών.

Στην Ελλάδα, που μόλις βγαίνει από τον πόλεμο και την κατοχή, είναι φτωχός ο απολογισμός. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών υπήρχε το ιατρικό σπουδαστήριο με μια μικρή συλλογή βιβλίων και περιοδικών, μάλλον για χρήση των διδασκόντων. Υπήρχαν λίγες βιβλιοθήκες στα κυριότερα νοσοκομεία, στον Ευαγγελισμό, στον Άγιο Σάββα, στο Ινστιτούτο Παστέρ κ.α.

Αυτό το χρονικό διάστημα κάποιον άνεμο προόδου και εκσυγχρονισμού φέρνουν δύο ξένες βιβλιοθήκες που άνοιξαν στην Αθήνα. Πρώτα η βιβλιοθήκη της Αμερικάνικης Υπηρεσίας Πληροφοριών που μέσα στα πολλά άλλα βιβλία που διέθετε για να γνωρίσουν οι Έλληνες την Αμερικάνικη κουλτούρα, έφερε μια αρκετά καλή συλλογή καινούργιων ιατρικών βιβλίων. Μετά από λίγο η βιβλιοθήκη του Βρετανικού Συμβουλίου δημιούργησε ιατρικό τμήμα που εξυπηρέτησε τους ιατρούς της Αθήνας για αρκετό διάστημα. Και οι δύο βιβλιοθήκες ήταν δανειστικές.

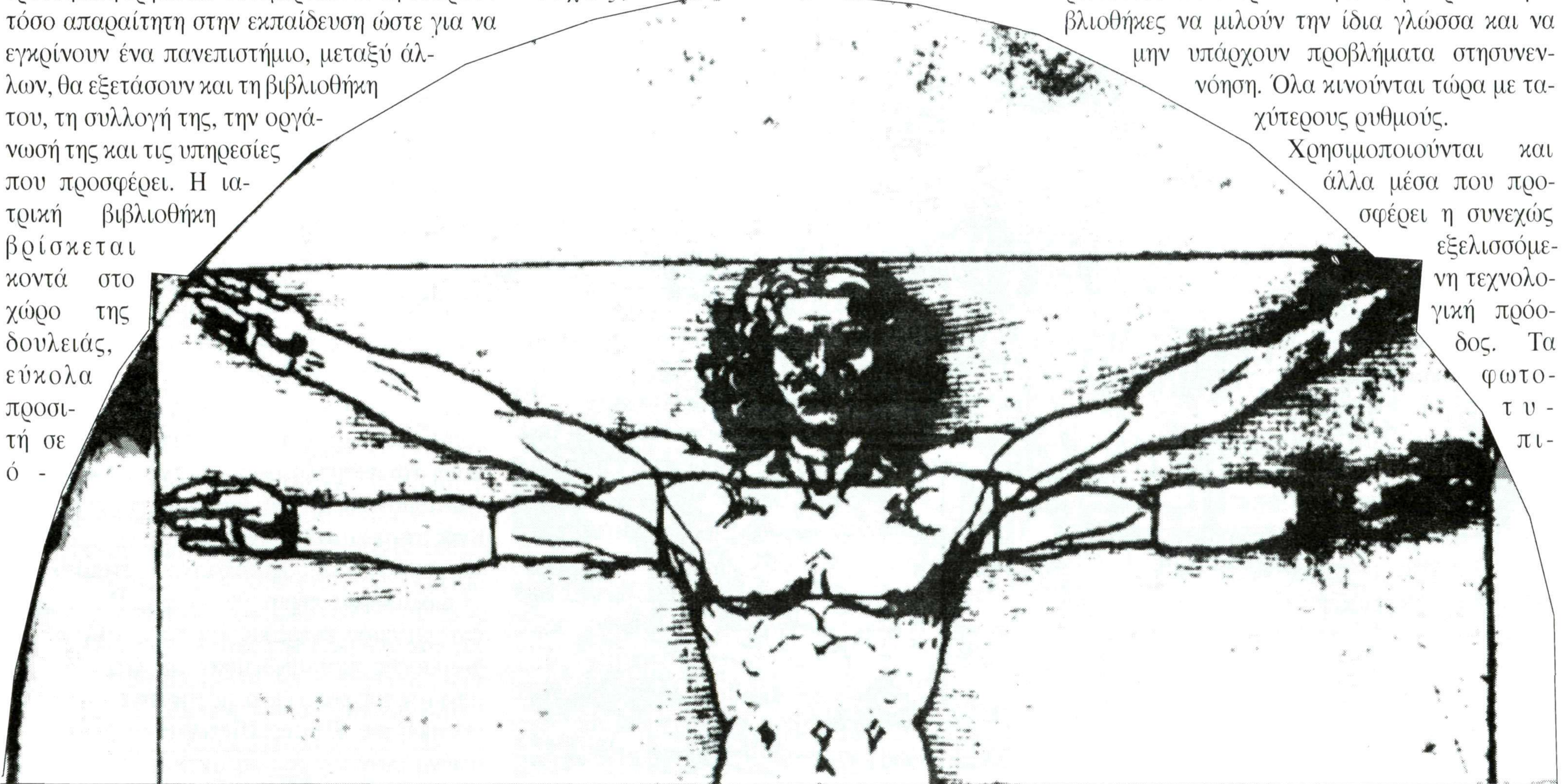
Και επανέρχομαι στη μεταπολεμική βιβλιοθήκη, που ανέφερα πιο πάνω, και που υπήρξε η βάση στην οποία στηρίχθηκε η εντυπωσιακή ανάπτυξη των τελευταίων ετών. Τη μεγάλη αυτή ανάπτυξη προκάλεσαν αφενός η μεγάλη αύξηση των εντύπων "η έκρηξη της πληροφόρησης" όπως έχει ονομαστεί και αφετέρου τα νέα μέσα που συ-
ν ε χ ώ ς ,

όλο με ταχύτερους ρυθμούς, μας προσφέρει η εξέλιξη της τεχνολογίας.

Η έκρηξη της πληροφόρησης δημιούργησε τρομερές δυσκολίες στην παρακολούθηση όλου αυτού του επιστημονικού υλικού που δημοσιεύεται στα βιοϊατρικά περιοδικά και μόνο χάρη στον Η/Υ μπόρεσε να οργανωθεί η βιοϊατρική πληροφόρηση σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στη δεκαετία του '60 εμφανίζονται τα πρώτα ευρετήρια άρθρων και περιλήψεων άρθρων, φτιαγμένα με τα νέα συστήματα μηχανογράφησης. Συστήματα που έδωσαν τη δυνατότητα για τη δημιουργία ηλεκτρονικών αρχείων. Το Excerpta Medica (που πρωτοκυκλοφόρησε το 1946) από το 1968 παράγεται με Η/Υ και όλες οι πληροφορίες αποθηκεύονται στην τράπεζα πληροφοριών. Το 1964 εκδίδεται και το Science Citation Index, το Ευρετήριο Βιβλιογραφικών Παραπομπών, ένα σημαντικό βιβλιογραφικό εργαλείο, που δεν θα ήταν δυνατόν να υπάρξει χωρίς Η/Υ. Το 1964 επίσης η National Library of Medicine δημοσίευσε το πρώτο Index Medicus που είχε ετοιμαστεί από τη βάση δεδομένων Medlars. Για την εκτύπωση δημιουργήθηκε ένα σύστημα φωτοσύνθεσης με ηλεκτρονικό υπολογιστή. Όταν το 1971 η NLM αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τη βάση δεδομένων της, για την απευθείας βιβλιογραφική έρευνα, δημιουργήθηκε το Medline (Medlars on Line ή αναλυτικότερα Medical Retrieval System on Line). Συγχρόνως, γίνεται αντιληπτό ότι δεν είναι δυνατόν καμιά βιβλιοθήκη μόνη της αλλά ούτε και οι βιβλιοθήκες μιας χώρας να ανταπεξέλθουν στο κόστος και στην προσπάθεια συγκέντρωσης, αποθήκευσης και ανάκτησης όλης της δημοσιευόμενης πληροφόρησης. Και ξεκινά η προσπάθεια για τη συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών που οδήγησε στη δημιουργία των δικτύων, στη συλλογική χρήση των πηγών και μέσων πληροφόρησης. Οι βιβλιοθήκες συνδέονται μεταξύ τους on line, το υλικό τους, το προσωπικό τους και ο εξοπλισμός τους είναι κοινά. Καταγράφεται το υλικό τους, ο τρόπος καταγραφής είναι ο ίδιος, καθιερώνονται κοινά πρότυπα για να μπορούν οι βιβλιοθήκες να μιλούν την ίδια γλώσσα και να μην υπάρχουν προβλήματα στη συνεννόηση. Όλα κινούνται τώρα με ταχύτερους ρυθμούς.

Χρησιμοποιούνται και άλλα μέσα που προσφέρει η συνεχώς εξελισσόμενη τεχνολογική πρόοδος. Τα φωτοτυπι-

κά μηχανήματα επέτρεψαν την αναπαραγωγή κειμένων, εργασιών πληροφοριών. Το fax μπορεί να συνδέσει τη βιβλιοθήκη απευθείας με το νοσοκομείο, το γραφείο ακόμα και το σπίτι.

Και φθάνω σε μια καινούργια εφαρμογή της νεότερης τεχνολογίας που θα φέρει τη διεθνή ιατρική βιβλιογραφία, που είναι αποθηκευμένη στις τράπεζες δεδομένων, απευθείας σε κάθε βιβλιοθήκη. Πρόκειται για το CD Rom in Compact Disc Read Only Memory. Τι είναι το CD Rom;

Είναι η καταγραφή σε ένα compact disc της ιατρικής βιβλιογραφίας που υπάρχει στις τράπεζες δεδομένων. Όπως της Medline από το 1966 ως σήμερα και της Embase Excerpta Medica για τα 46 περιοδικά που εκδίδει. Ποιά είναι τα προσόντα του:

α) Μεγάλη οικονομία -καθώς οι δίσκοι αγοράζονται μια φορά- και κατόπιν μπορούν να χρησιμοποιούνται συνεχώς χωρίς άλλη επιβάρυνση.

β) Μπορεί ο χρήστης να έχει πρόσβαση στα βιβλιογραφικά δεδομένα απευθείας, χωρίς μεσάζοντα, για όλο το 24ωρο και χωρίς την εξάρτηση από τις τηλεπικοινωνίες.

Ας δούμε όμως τί έγινε σ' αυτό το διάστημα στη χώρα μας.

α) Το 1958 αρχίζει να λειτουργεί το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη με ιατρικά περιοδικά.

β) Το 1959 ξεκινά η βιβλιοθήκη του Κέντρου Πυρηνικών Ερευνών "Δημόκριτος" με αξιόλογη ιατρική συλλογή.

γ) Γίνεται προσπάθεια για την οργάνωση των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών. Ενδεικτικά θα αναφέρω μερικές όπως τη βιβλιοθήκη Σμπαρούνη, που από χρόνια δεν λειτουργεί πια, του Ευαγγελισμού με σημαντική συλλογή και άρτια οργάνωση, του Γενικού Κρατικού, του Ινστι-

τούτου Παστέρ.

δ) Σε όλα τα καινούργια Πανεπιστήμια της χώρας ιδρύονται βιβλιοθήκες.

ε) Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, που διαθέτει άρτιο κτίριο, αποκτά μεγάλη συλλογή.

στ) Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, κτίζεται η Παπουλάκειος Βιβλιοθήκη, που λειτουργεί σαν αναγνωστήριο. Οι κλινικές αποκτούν μικρές βιβλιοθήκες, αποφασίζεται η δημιουργία κεντρικής ιατρικής βιβλιοθήκης.

ζ) Το 1966 ο ιατρός Ν. Τζαμουράνης εκδίδει τον πρώτο συλλογικό κατάλογο "Βιοϊατρικά περιοδικά στις Βιβλιοθήκες της Αθήνας" 2η συμπληρ. έκδοση το 1977.

η) Το 1979 η Εταιρεία Ιατρικών Σπουδών ιδρύει την ομάδα Ιατροτέκ που ήδη έχει πραγματοποιήσει ως σήμερα:

1) Μετάφραση της ιατρικής ορολογίας. 2) Ενημέρωση για τις δημοσιεύσεις στα Ελληνικά Ιατρικά περιοδικά με πρότυπο το current contents. 3) Βάση δεδομένων της Ελληνικής ιατροβιβλιογραφίας

θ) Το 1979 ο εφοπλιστής Αντώνης Λαιμός δωρίζει 1 εκ. δολάρια για τη δημιουργία "Εθνικής Ιατρικής Βιβλιοθήκης και Κέντρο Τεκμηρίωσης",

ι) Το 1980 με πρωτο βουλία του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών η Ελλάδα συνδέθηκε με Η/Υ με τη βάση δεδομένων Dimdi. Σήμερα έχει αναλάβει το Ελληνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) που στεγάζεται στο Εθνικό Ίδρυμα,

ια) Το 1987 κυκλοφορεί κατάλογος περιοδικών στις επιστημονικές βιβλιοθήκες της Αθήνας εκδόσεως ΕΚΤ.

Πώς να αποτιμήσει κανείς αυτά που έγιναν; Θα έλεγα ότι οι ρυθμοί υπήρξαν πολύ βραδείς, δεν υπήρξε ο απαραίτητος προγραμματισμός και πολλά από όσα ξεκίνησαν δεν ολοκληρώθηκαν

ακόμα. Υπήρξαν βήματα προς τα εμπρός που συνήθως οφείλονται στο ενδιαφέρον και το μεράκι λίγων. Πόσες προσπάθειες και κόυραση για σχετικά λίγα αποτελέσματα.

Τί πρέπει να γίνει στη συνέχεια; Εδώ επιτρέψτε μου να διατυπώσω μερικές δικές μου σκέψεις.

Οι ελληνικές ιατρικές βιβλιοθήκες δεν μπορούν στην κατάσταση που βρίσκονται, ούτε να εξυπηρετήσουν απόλυτα τις ανάγκες των ιατρών, ούτε να συμπορευτούν με τη διεθνή κοινότητα. Θα πρέπει αφού μελετηθούν οι ανάγκες μας, να σχεδιαστεί το δίκτυο των ιατρικών βιβλιοθηκών της χώρας, σύμφωνα πάντα με τις δικές μας ανάγκες αλλά και με τα διεθνή πρότυπα. Και εδώ θα ήθελα να σταθώ σε ένα σημείο που πολύ έχει συζητηθεί. Ποιά θα είναι η μορφή αυτής της βιβλιοθήκης, θα είναι η βιβλιοθήκη που γνωρίζουμε ή ένα ηλεκτρονικό κέντρο μετάδοσης πληροφοριών;

Θέλω να διαλύσω αυτή την παρεξήγηση. Η γνωστή μορφή της βιβλιοθήκης εξακολουθεί να υπάρχει, το βιβλίο δεν έχει καταργηθεί ακόμα, εκεί βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των πηγών. Συγχρόνως όμως, χάρις στην καινούργια τεχνολογία που μας προσφέρεται, αποκτά τον νέο της ρόλο, δηλαδή του κέντρου βιοϊατρικής πληροφόρησης.

Ξεκινώντας από αυτά τα δεδομένα, οι Ελληνικές ιατρικές βιβλιοθήκες θα πρέπει, χωρίς άλλη χρονοτριβή, να οργανωθούν για να αποτελέσουν μέρος του Ευρωπαϊκού δικτύου. Μόνο έτσι θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί αυτό που όλοι επιθυμούμε, δηλαδή καλύτερη ιατρική πληροφόρηση προς το όφελος της εκπαίδευσης, της έρευνας και της υγείας του λαού.

R. Fessa: Medical Libraries; past and present. Arch. Hellen. Med., 6:362-365, 1989.